

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Сухоруков Аркадій Ісмаїлович

доктор економічних наук,

професор Видавничо-поліграфічного інституту

Національного технічного університету України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Сухорукова Ольга Аркадіївна

кандидат економічних наук,

доцент Видавничо-поліграфічного інституту

Національного технічного університету України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

В умовах глобалізації, в результаті взаємовпливу ієрархічних, лінійних і регіональних підсистем, виникають нові проблеми, вирішення яких вимагає системного підходу.

Найбільш важливими серед зазначених проблем є:

- диференціація країн за рівнем розвитку;
- вдосконалення міжнародної кооперації;
- необхідність забезпечення сталого розвитку країн;
- узгодження економічних стратегій різних країн;
- посилення ролі ТНК в міжнародних економічних відносинах;
- використання концепції «відкритих інновацій»;
- транскордонні кризи;
- потреба у зближенні рівнів розвитку країн;
- асиметричність інформації на ринках;
- забезпечення міжнародної економічної безпеки;
- формування глобальних мережевих і комунікаційних проектів;
- розвиток міжнародних регіональних кластерів.

Диференціація країн за рівнем розвитку породжує асиметричні відносини між розвиненими країнами, країнами, що розвиваються і транзитивними країнами. Аналіз причин диференціації, дозволяє запропонувати заходи щодо конвергенції параметрів розвитку країн.

Міжнародна кооперація забезпечує ефект за рахунок компліментарності ресурсів, потужностей і інтелектуального потенціалу різних країн [1, С. 203-434], сприяє інтеграції країн, зміцненню їх безпеки, координації режимів стандартизації та сертифікації, сприяє переходу від конкуренції до співпраці.

Сталий розвиток стає головною парадигмою світового прогресу, оскільки передбачає узгодження соціального прогресу, економічного розвитку, екологічної відповідальності. На принципах сталого розвитку зародилася і розвивається «зелена економіка» [2].

Формування міжнародних стратегій полягає в узгодженні довгострокових інтересів країн і прийнятті стратегій, які об'єднують глобальні та національні цілі і базуються на градуалістському підході [3, с. 24-50]. Важливим є принцип коеволюції, коли країна - лідер, здійснюючи інноваційний прорив, відкриває нові можливості для сусідів.

Головними суб'єктами міжнародної економіки стали ТНК. Основою їхнього успіху є технічне лідерство [4, С. 357-367]. У схемах діяльності ТНК підвищується роль міжнародних злиттів і поглинань. Присутність ТНК в інших країнах сприяє їх розвитку, завдяки інвестиціям, створенню робочих місць, зміцненню експортних позицій, поповненню бюджету. Однак реальною є і загроза нав'язування цим країнам з боку ТНК залежних позицій в міжнародному поділі праці. Національне законодавство повинно враховувати переваги і загрози транснаціоналізації.

Впровадження концепції відкритих інновацій є важливою проблемою міжнародної економіки [5]. У цьому контексті зростає значення міжнародних відносин між великим і малим бізнесом, транснаціональними корпораціями і венчурними компаніями. Аутсорсинг стає важливим механізмом отримання інноваційних ідей і прибутків. На основі такої моделі можлива широка дифузія інновацій і формування соціально-технічного альянсу в країнах, котрі обрали інноваційну парадигму соціально-економічного розвитку.

Наслідком циклічного розвитку міжнародної економіки є транскордонні кризи. Розвинені країни долають подібні кризи, використовуючи широкий ринковий простір. У той же час трансфер криз завдає

значної шкоди економічно слабким країнам [6, С.175-198]. Кризи поширюються в глобальному просторі за допомогою експорту або імпорту кризових чинників, внаслідок асиметрії зовнішньої торгівлі тощо. Вивчення цього феномена і адекватна антикризова політика дозволяють нейтралізувати негативний вплив криз на розвиток країн.

У 90-х роках XX століття активізувалося дослідження проблеми економічної конвергенції країн [7]. Аналіз свідчить про істотну диференціацію розвитку різних країн, що підтверджується також досвідом України. Забезпечення конвергенції параметрів соціально-економічного розвитку країн має бути критерієм ефективності інтеграції різних країн і критерієм успішності зовнішньоекономічної діяльності національних урядів.

Актуальною проблемою є асиметрія інформації на ринках. Руйнування цілих галузей, внутрішні і привнесені кризи, дисбаланси в зовнішній торгівлі свідчать про вплив асиметрії інформації на міжнародні відносини України [8]. Нейтралізації цього фактора має сприяти розвиток інформаційного суспільства та інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційна підтримка повинна включати такі блоки: визначення стратегічних критеріїв розвитку; нормування параметрів соціально-економічної безпеки; база даних про фактичні параметри розвитку; дані моніторингу поточної ситуації на ринках.

Міжнародна економічна безпека є спільною проблемою країн [9-10], тому виникає потреба у відповідному інституційному регулюванні шляхом створення відповідних міжнародних правил і організацій. Головні складові економічної безпеки: ресурсна; демографічна; фінансова; енергетична; інвестиційна та інноваційна; зовнішньоекономічна. У міжнародних стратегіях повинні забезпечуватися нормативи за всіма складовими міжнародної економічної безпеки [11].

Зростає роль глобальних мережевих і комунікаційних проектів. Країни, через які проходять транспортні коридори, виграють за рахунок провізних та митних платежів, податкових надходжень, підвищення зайнятості, розвитку територій. Ефективність таких проектів обумовлюють: швидкість руху; оптимальні тарифи; безпеку; альтернативні маршрути; мультимодальні

можливості; розвинена інфраструктура; надійна інституціоналізація; дипломатична підтримка; поєднання національних та міжнародних інвестицій [12]. Україні необхідна стратегія, спрямована на розвиток власної транспортної мережі та іншої інфраструктури, збільшення транзиту і інтеграцію національної транспортної системи з трансконтинентальними транспортними системами.

Конкурентні переваги країн ефективно реалізуються в рамках міжнародних регіональних кластерів. Кластер - це мережева структура, що об'єднує технологічно пов'язані підприємства, венчурні компанії, освітні та наукові установи, об'єкти інфраструктури та логістичні мережі. Кластеризація зміцнює виробничу і науково-технічну кооперацію країн, веде до зростання продуктивності праці. Кластерні моделі широко використовуються в Європі, в Україні також є широкі можливості для їх формування [13].

Висновки. У тезах обґрунтований системний підхід до вирішення сучасних проблем міжнародної економіки. Проведена систематизація проблем та запропоновано шляхи їх вирішення з урахуванням забезпечення національної та міжнародної економічної безпеки. Подальші дослідження можуть бути націлені на більш глибоке вивчення взаємозв'язків між проблемами міжнародної економіки та специфіки їх прояву в окремих країнах.

Список использованных источников:

1. Портер М. Э. Конкуренция: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – С. 203-434.
2. Потапенко В.Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої» економіки: [монографія] / За наук. ред. д.е.н., проф. Є.В. Хлобистова. / В.Г. Потапенко. – Київ: НІСД, 2013 – 296 с.
3. Полтерович В.М. Трансплантация экономических иснтитутгов // Экономическая наука современной России, № 3, 2001. - С. 24-50.
4. Інвестування української економіки: Монографія / За ред. А.І.Сухорукова. – К.: НІПМБ, 2005. – С. 357-367.
5. Chesbrough H. Open Business Models. How to Thrive in the New Innovation Landscape /H. Chesbrough, Boston, Massachusetts, Harvard Business School Publishing Corporation, 2006. – 224 p.

6. Сухоруков А.І. Трансфер кризиса и перспективы развития национальной экономики в условиях глобализации / в кн: Экономическая безопасность: новая парадигма формирования и обеспечения // под ред. Э.М. Сороко, И.А. Белоусовой, Т.И. Егоровой-Гудковой. - Одесса, Институт креативных технологий, 2011. – С.175-198.
7. Дж. Сакс, Э. Ворнер. Экономическая конвергенция и экономическая политика // Вопросы экономики, №5, 1995. С . 13-38.
8. Сухоруков А.І. Вплив асиметричності інформації на економічну безпеку держави, її регіонів та суб'єктів господарювання / Сталий розвиток - ХХІ ст: управління, технології, моделі. Дискусії 2017: кол. монографія / Аверіхіна Т.В., Адамець Т.П., Андерсон Н.В. [та ін.]; НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського; Ін-т телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАНУ / за ред. проф. Хлобистова Є.В.- Київ, 2017. — С. 115-127.
9. Латов Ю.В. Международная экономическая безопасность // Основы экономической безопасности: учебное пособие / под ред. Г.Ю. Гагариной. — Москва: ФГБОУ ВО РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2017. — 196 с.
10. Міжнародні аспекти гарантування економічної безпеки держави // в кн: Система економічної безпеки держави / Під заг. ред Сухорукова А.І. /НІПМБ при РНБО Укпраїни. – К.:ВД «Стилос №, 2009. – С. 395-496.
11. Sukhorukov A.I. Prerequisites for the safe development of socio-economic systems // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент, Випуск 27, Частина 1. - Одеса: 2017, С. 4 - 7.
12. Сухоруков А. І., Сухорукова О. А. Інституційні та комунікаційні механізми міжнародної економічної конвергенції України / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». - 2018, вип. 17, част. 2. - **С.100-103.**
13. Сухоруков А.І. Моделирование та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А.І. Сухоруков, Ю.М. Харазішвілі. – К.:НІСД, 2012. – С. 63-80.